

Normalización toponímica de l'Academia de la Llingua

X. Ll. García Arias

En xineru del añu 2000 dientro del programa *Comunitats plurilingües i normalizació toponímica*, na Universidá de Lleida, presenté un informe tituláu “Normalización llingüística nel Principáu d’Asturies”. Esi informe asoleyóse llueu en *Lletres Asturianas* [79 (2002)51-62], boletín oficial de l’Academia de la Llingua Asturiana. Nesi documentu faise referencia a los aspectos que xulgamos de más interés pa entender el procesu de desvirtuación de los nomes de llugar del Principáu d’Asturies, pásase revista a l’actuación política dende los años ochenta del pasáu sieglu, dase anuncia de la creación de la Xunta de Toponimia y de los abondos camudamientos que se dieron nella a lo llargo’l tiempu; fálese de la normativa llegal toponímica según la llei 1/1998, de 23 de marzu, d’usu y promoción del bable/asturianu; dedícase un apartáu a falar de l’actuación de l’Academia de la Llingua Asturiana. Sobro la normalización toponímica asturiana na so problemática fronteriza falamos tamién al añu siguiente (“Toponimia en los límites del dominio ástur”) dientro del *Congrés Internacional de Toponimia i Onomàstica Catalanes* [València 2001: 293-302]; ellí foi onde pasamos revista a dellos aspectos que cinquen a les llendes occidentales, orientales y sureñes del dominiu llingüísticu, con una referencia al casu mirandés (Portugal).

A estos dos títulos empobinamos a los que quixeren afondar daqué na conocencia de la específica problemática asturiana nel terrén toponímico. De toes maneres, enantes de seguir alantre y en fonda xuntura col títulu de la nuesa comunicación de güei, déxenme facer una curtia referencia al asitiamentu de l’Academia de la Llingua talmente como dicíamos nel nuesu informe del añu 2000: L’Academia asoleyaba una coleición, *Toponimia*, qu’algamaba, daquella, el cartafueyu númberu 77 [Agora yá vio la lluz el n. 120], onde recoyía perdafechu la toponimia asturiana acordies cola pronunciación tradicional de los meyores usuarios de la llingua asturiana, sofítándose na organización parroquial como unidá alministrativa base. Al empar, en mayu del añu 2000, l’Academia de la Llingua ufiertó oficialmente al Sr. Conseyeru d’Educación y Cultura del Principáu d’Asturies, Sr. Ballina, un documentu impresu tituláu *Nomes de conceyos, parroquies, pueblos y llugares del Principáu d’Asturies*. Nesti llibru recoyiense unos 20.000 topónimos y yá se diere la so anuncia, xustificámdolu, nuna carta al Sr. Conseyeru con fecha 4 de payares de 1999:

“Al nun funcionar de mou amañosu la Xunta de Toponimia del Principáu d’Asturies (con esperiencies diverses y siempre fracasaes de tolos Gobiernos anteriores) l’Academia tien mui avanzáu un inventariu toponímicu que respunde al títulu enantes conseñáu. Prestosamente l’Academia pondría esi material nes manes de la Consejería pa facer la política que nesti sen aconseya la llegalidá con puxu”.

Baste dicir como niciu de la falta d’operatividá en materia toponímica de los sucesivos Gobiernos que de magar 1985 a 1999 danse 6 cambios oficiales nel funcionamientu de la citada Xunta de Toponimia. En tou esi tiempu nin un solu expediente de camudamientu toponímicu pasó pela mesma.

L'actuación posterior del Gobiernu del Principáu

Tardó en reaicionar el gobiernu asturianu. Por fin un decretu, el 38/2002, de 4 d'abril, apaecía col oxetivu de regular la Xunta Asesora de Toponimia del Principáu d'Asturies. Yera n'esencia un desendolque del cap. V de la citada Llei d'usu, onde s'afita'l calter consultivu de la mesma, les sos funciones, la so composición y réxime de funcionamientu.

Un nueu decretu, agora el 98/2002, de 18 de xunetu, conseña'l procedimientu de recuperación y fixamientu oficial de la toponimia. Lueu, el mesmu gobiernu con fecha 17/2/2005 y la Xunta Xeneral del Principáu a 23/6/2005 dan el preste a un llamáu Plan de Normalización Social del Asturianu (2005-2007) que na so estaya III: 35-41 fala de la recuperación toponímica.

El trabayu de la llamada Xunta Asesora de Toponimia conocémoslu gracies a dos llibros asoleyaos respetivamente col títulu: *Anuariu de la Xunta Asesora de Toponimia (2004-2005)*. Xixón, Editora del Norte, 2006; *Anuariu de la Xunta Asesora de Toponimia (2006)*. Xixón, Suburbia Ediciones, 2007. Los llibros, curiosamente, nun viene roblaos pola citada Xunta Asesora d'ocho miembros sinón por tres d'ellos, los señores Fernando Álvarez-Balbuena, Ramón d'Andrés, Xulio Viejo.

Acordies colos datos inxertos nestos anuarios nel añu 2005 aprobó'l Gobiernu oficialmente la toponimia de diez conceyos (Carreño, El Franco, Llanes, Gozón, Llangréu, L.lena, Sariegu, Cabranes, Bimenes, Villaviciosa). Nel añu 2006 apruébase oficialmente la toponimia de 4 conceyos (Nava, Xixón, La Ribera, Colunga) y, amás, camúdense dellos de los aprobaos l'añu anterior pal conceyu de El Franco. Pa lo cabero, en 2007 acordies colos datos inxertos nel Boletín Oficial del Principáu d'Asturies, aprobóse oficialmente la toponimia de 12 conceyos (La Ribera, Colunga, Amieva, Corvera, Grau, Noreña, Ribedeva, Pezós, Morcín, Grandas de Salime, Casu, A Veiga).

Magar les apariencies de normalidá que pueda deducise d'un tan curtiu rellatu como'l qu'acabamos de facer, les coses nun dexen d'ufrir aspeutos qu'esmolecen fundamente y que namái en parte quixere solliñar:

- a) La recreación de la Xunta Asesora de Toponimia na dómina del Conseyeru Sr. Ballina, nun respondió a los pautos verbales llograos enantes cola Sra. Presidenta de l'Academia de la Llingua.
- b) Una de les graves consecuencias viose na mesma configuración de los miembros de la citada Xunta Asesora onde'l pesu de les instituciones representaes queda anuláu dafechu pola representación de les conseyerías y los nomamientos direuto de la Consejería.
- c) Otra consecuencia perllamentable foi l'intentu d'apropiase la citada Xunta Asesora (progubernamental na so mayoría) la función normativa de l'Academia de la Llingua

Asturiana a la que'l mesmu Gobiernu Asturianu reconoz ente les sos funciones : “afitar el criteriu d'autoridá nes cuestiones que cinquen la normativa, actualización y bon usu de la llingua asturiana” (BOPA de 14 de xunu de 1995; art. 1-j).

Con ello ello, como sedrá a pescanciase perbién, quedaba'l camín abiertu a la mayor de les discordies. La Presidenta de l'Academia de la Llingua viose na necesidá de dexar d'asistir a les reuniones y fexo ver públicamente que la conducta de la Consejería, agora dirixida pola Sra. Miyares, yera la de crear una academia paralela en castigu a la disconformidá asoleyada con rellación a la frecuente inoperancia de la política llingüística (cfr. *Lletres Asturianas* 90 (2005): 115-124].

Pero ello nun quedaba equí. Tampoco l'Institutu d'Estudios Asturianos acudía a les xuntes convocaes. Tampoco'l representante de la Universidá d'Uviéu. Esto ye, ninguna de les instituciones citaes pola Llei d'usu como muérganos consultivos y asesores acudía a les sesiones de la citada Xunta Asesora. Daqué mal taben haciendo pa que les coses foren d'esta mena.

Les coses asina, l'anovamientu lleváu alantre na Consejería de Cultura llueu de les eleiciones autonómiques del presente añu, supunxeron un compás d'espera abriéndose una posibilidá al diálogu efeutivu que pudiere facer camudar favoratiblemente una realidá que yá nun se ye a caltener. Nesi sen l'Academia de la Llingua, según pautu de 14 d'avientu, volvería a los trabayos de la Xunta Asesora siempre que sía respetáu'l so criteriu d'autoridá llingüística.

Al nuesu entender ello faise pernecesario pa esconxurar los males que llastren la toponimia asturiana y qu'entá nun se solucionaren coles actuaciones oficiales pues:

1) Entá nun se ve resultáu dalgún de l'actuación gubernamental que llevare práuticamente, na llexislatura pasada, nin a la correición de rótulos nin a l'actuación pública oficial nin alministrativa.

2) La falta de política llingüística coherente lleva a que, herencia d'actuaciones d'años enantes, tengamos titulaciones pretendidamente bilingües que nun son namás que frutu d'incorreiciones continues sumaes a otres anteriores pero non niciu d'un bilingüismu toponímicu. La ridiculez ye norma en delles de les titulaciones que, nesi sen, esparcieron pela xeografía asturiana, amás d'errores, variantes d'un mesmu topónimu (Bárcena/Bárcana) o estadios averaos d'un mesmu procesu evolutivu (L'escampleru/L'Escampreru).

3) La falta de procuru alministrativu fai que los indicadores de les carreteres puedan ufiertar a la entrada d'un población un nome discordante col que se conseña al salir de la mesma.

4) La falta de política llingüística coherente empobina a que, arrenunciando de mano a toa negociación seria col Estáu en materia toponímica, los nomes de llugar más conocíos, relevantes y emblemáticos son los que nun pueden camudase por nun tener el Gobiernu asturianu tresferencies nesa materia.